

HTML & CSS

En grundläggande introduktion

En webbsida

Fyra nivåer

- Innehåll (innehåll)
- Struktur (**HTML**)
- Presentation (**CSS**)
- Beteende (Javascript)

Separation of concerns

HTML

HyperText Markup Language

- Märkspråk (HTML, XML, SVG m.fl.)
 - Ger innehåll betydelse (semantik)
 - Regler för hur det skrivs (syntax)
- Grunden för en webbsida

HTML-element

Byggstenen

Definierar innehållets semantiska mening

Elementets delar

Elementtypen beskriver typen av innehåll (semantik)

Ytterliggare information om elementet anges som attribut

Taggar innesluter innehåll

Taggar

```
<!-- Exempel på element med start- och sluttagg -->  
<h1>HTML och CSS</h1>  
  
<!-- Exempel på en öppen tagg -->  

```

Element har antingen:

- Start- och sluttagg
 - <tagg-typ> innehåll </tagg-typ>
- Öppen tagg (tomma element, ingen sluttagg)
 - <tagg-typ>

Attribut

```
<!-- Elementet img med attributen src och alt samt värde -->  
  
  
<!--Elementet a med attributet href samt värde -->  
<a href="http://google.se">Google</a>  
  
<!-- Elementet p med attributen id och class samt värde -->  
<p id="mittId" class="minKlass"></p>
```

Ger ytterliggare information om elementet

- Attribut-namn och -värde (ex. *class="minKlass"*)
- Generella och specifika attribut
 - Vissa attribut är krav (ex. attributet *src* för elementet *img*)
 - Andra är frivilliga (ex. attributen *class* och *id*)

Elementtyper

Kan generellt kategoriseras som

- Block-element
 - Fyller horisontellt (radbrytning före och efter)
 - Kan innehålla block-, inline-element eller innehåll
- Inline-element
 - Lika bred som innehållet (inga radbrytningar)
 - Kan innehålla inline-element eller innehåll

(HTML5 introducerar andra typer)

Vanliga HTML-element

- Huvud, fot och navigation
- Sektioner och artiklar
- Generell avdelare (division)
- Rubriker och stycken
- Bilder
- Länkar

Huvud, fot och navigation

(Block-element)

```
<!-- Ett huvud -->  
<header>  
</header>  
  
<!-- Navigation -->  
<nav>  
</nav>  
  
<!-- En fot -->  
<footer>  
</footer>
```

En webbsida har ofta ett sidhuvud, en sidfot och en global meny

Kan vara header och footer för delar av en sida

Kan finnas olika typer av navigation, ex. global och lokal

Sektioner och artiklar

(Block-element)

```
<!-- En sektion innehållandes två artiklar -->
<section>
  <!-- Första artikeln -->
  <article>
  </article>
  <!-- Andra artikeln -->
  <article>
  </article>
</section>
```

En sektion är en tematisk gruppering (ex. ett antal blogginlägg)

En artikel är en komplett eller självständig sammansättning (ex. ett blogginlägg)

Generell avdelare (division)

(Block-element)

```
<!-- Ett generellt innehåll -->  
<div>  
</div>
```

I brist på andra semantiska element

Använd hellre ex. section, article, header, footer eller nav

Rubriker och stycken

(Block-element)

```
<!-- Exempel på rubriker i tre nivåer -->
<h1>HTML & CSS</h1>
<h2>Olika typer av HTML-element</h2>
<h3>Rubriker och stycken</h3>

<!-- Exempel på ett stycke -->
<p>Rubriker och stycken används främst för att märka upp text-innehåll</p>
```

Används främst för text-innehåll

Rubriker för olika nivåer (h1-h6)

Bilder

(Inline-element)

```
<!-- Bild från en lokal mapp -->  
  
  
<!-- Bild från en resurs på internet -->  

```

Värdet för *src*-attributet är bilden som ska visas (sökväg)

Värdet för *alt*-attribut beskriver bilden och ökar därmed användbarheten

Länkar

(Inline-element)

```
<!-- Länk till Google (notera title attributet) -->
<a href="http://google.com" title="Gå till Google">Google</a>

<!-- Länk till en sida i samma lokala mapp (kontakt.html) -->
<a href="kontakt.html" title="Gå till kontaktsidan">Kontakt</a>

<!-- Länk som öppnar en bild (notera att innehållet är ett bild-element) -->
<a href="path/to/images/cat.jpg" title="Visa katt bilden">
  
</a>
```

Mål-adressen är värdet för *href*-attributet

Representationen av länken (det som visas för anv.) är innehållet

Tillgängliga element

Några typer

- Sektioner (ex. sektioner och artiklar)
- Innehållsgruppering (ex. stycken och listor)
- Textnivå-semantik (ex. länkar, betoning)
- Inbäddat innehåll (ex. bilder, video, ljud)
- Tabeller
- Formulär

Se W3C för element grupperade efter funktion

HTML-dokument

Samling av HTML-element

Element bildar ett nod-träd

DOM (Document Object Model) i webbläsaren

Kan sparas i en fil (oftast .html eller .htm)

Dokument-typ

```
<!-- Exempel: HTML4.01 -->  
<!DOCTYPE HTML PUBLIC "-//W3C//DTD HTML 4.01 Frameset//EN"  
    "http://www.w3.org/TR/html4/frameset.dtd">  
  
<!-- Exempel: HTML5 -->  
<!DOCTYPE html>
```

Deklarerar vilket (märk-)språk dokumentet är skrivet i

Måste vara första raden i HTML-dokumentet

Rekommenderad standard är HTML5

Komplett HTML5-dokument

Måste innehålla nedan för att validera

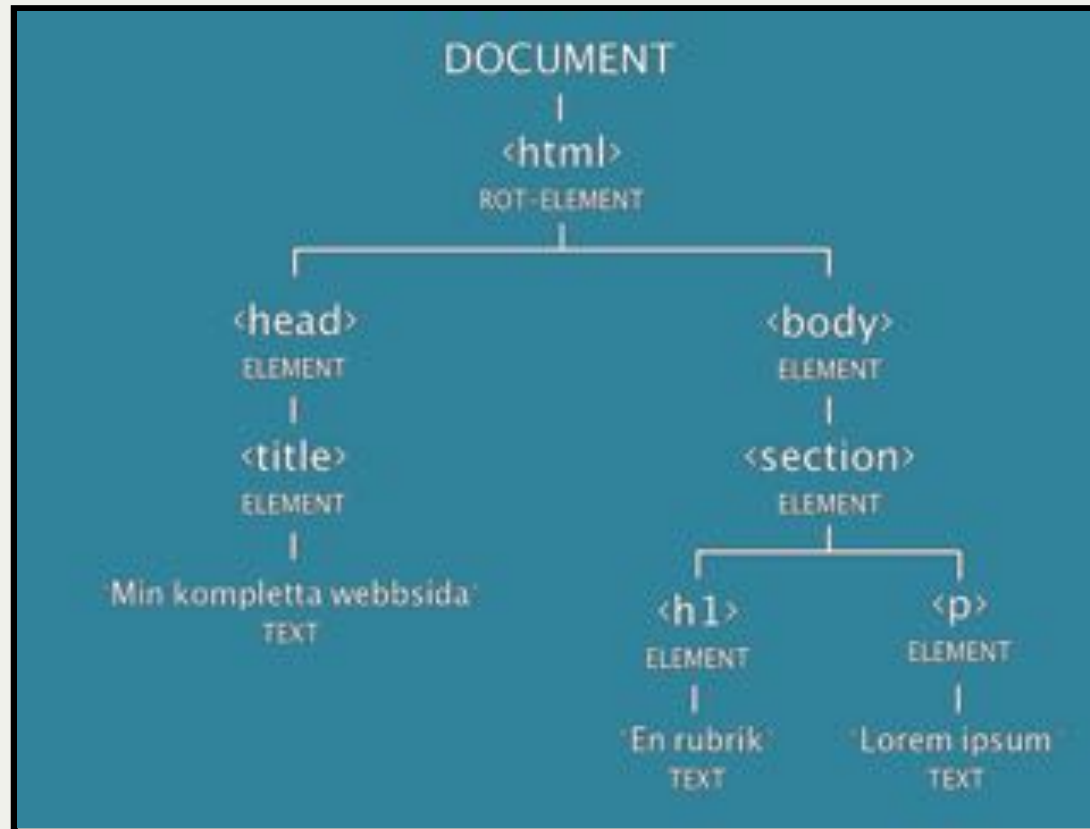
```
<!DOCTYPE html>
<html>
  <!-- head (metadata) -->
  <head>
    <title>Min kompletta webbsida</title>
  </head>
  <!-- body (sidans innehåll) -->
  <body>
  </body>
</html>
```

Elementen i head är meta-data (data om dokumentet)

Elementen i body syns i webbläsarens fönster

Elementen bildar ett nod-träd

Dokument-trädet

Representeras av DOM (Document Object Model) i webbläsaren

Element i dokumentet

```
<!-- Ett p-element -->
<p>
  <!-- Ett barn till p-elementet -->
  <em></em>
</p>
```

Element som öppnas i andra element är barn

```
<!-- Felaktig stängning av element -->
<!-- em-elementet öppnas i p-elementet men stängs är utanför -->
<p><em></p></em>

<!-- Korrekt stängning av element -->
<!-- em-elementet öppnas och stängs i p-elementet -->
<p><em></em></p>
```

Element måste stängas på samma nivå och gren som de öppnas

Kommentarer skrivs <!-- så här -->

Validera HTML

W3C Markup Validator

Säkerställer att syntaxen är korrekt och reglerna efterlevs

HTML i korthet

- Märkspråk
 - Semantik (betydelse) och syntax (regler)
- HTML-element (taggar, attribut och innehåll)
 - Block- och inline-element
- HTML-dokument kan sparas i filer (.htm, .html)

Mer om HTML

- Referenser och fortsatt läsning
 - W3C
 - WHATWG
 - Mozilla
- Bra länkar
 - HTML-element: W3C och Mozilla
 - HTML-attribut: Mozilla
 - Validera HTML (W3C)

CSS

Cascading Style Sheets

- Beskriver presentation av dokument
 - För märkspråk (ex. HTML)
 - Design och layout
- Separera presentation från innehåll

CSS-regler

Definierar hur element ska presenteras

CSS-regelns delar

```
/* Generell uppbyggnad av en CSS-regel */  
selektor { egenskap: värde; }  
  
/* Alla stycken (p-element) ska ha röd textfärg */  
p { color: red; }
```

- Selektor anger vilka element som ska påverkas
- Egenskap-värde-par beskriver hur elementet ska presenteras

Selektor

Selektorn avgör vilka element som påverkas

Kan bland annat peka på elements:

- Typ (ex. *p*, *a*, *img*)
- Attribut (ex. *href*, *src*, *alt*)
 - Klass (attributet *class*)
 - Id (attributet *id*)
- Användarhandling (ex. *hover*, *active*, *visited*)

Selektor-syntax och -notation

```
/* Selektor för element av typen section */  
section { egenskap: värde; }  
  
/* Selektor för alla h1-element med attributet class="minKlass" */  
/* Brukar benämnas som att elementet har en klass */  
h1[class~=minKlass] { egenskap: värde; }  
h1.minKlass { egenskap: värde; }  
  
/* Selektor för element med id mittId (id="mittId") */  
#mittId { egenskap: värde; }  
  
/* Selektor för alla p-element med klassen braText (class="braText") */  
p.braText { egenskap: värde; }
```

För elementtyp ange typen (ex. *h1*)

För klass notera med punkt (ex. *.minKlass*)

För id notera med staket/hashtag (ex. *#mittId*)

Selektor-syntax och relationer

```
/* Två selektorer där samma egenskap får samma värde */
selektor1 { egenskap: värde; }
selektor2 { egenskap: värde; }

/* Samma som ovan fast kortare syntax */
selektor1, selektor2 { egenskap: värde; }
```

```
/* BARN */

/* Alla selektor2 två som finns under selektor1 i nodträdet */
selektor1 selektor2 { egenskap: värde; }

/* Alla selektor2 som är direkt barn till selektor1 */
selektor1 > selektor2 { egenskap: värde; }
```

```
/* SYSKON */

/* Alla selektor2 som är efterkommande syskon till selektor1 */
selektor1 ~ selektor2 { egenskap: värde; }

/* Alla selektor2 som är direkt efterkommande syskon till selektor1 */
selektor1 + selektor2 { egenskap: värde; }
```

Egenskaper

```
/* Ändra textstorlek och -färg för alla stycken (p-element) */  
p {  
  font-size: 14px;  
  color: #0088cc; /* Textfärg som hexadecimal */  
}  
  
/* Gör en ram runt alla stycken (p-element) */  
p {  
  border: 1px solid black; /* 1 pixel tjock, ifylld, svart linje runt elementet */  
}
```

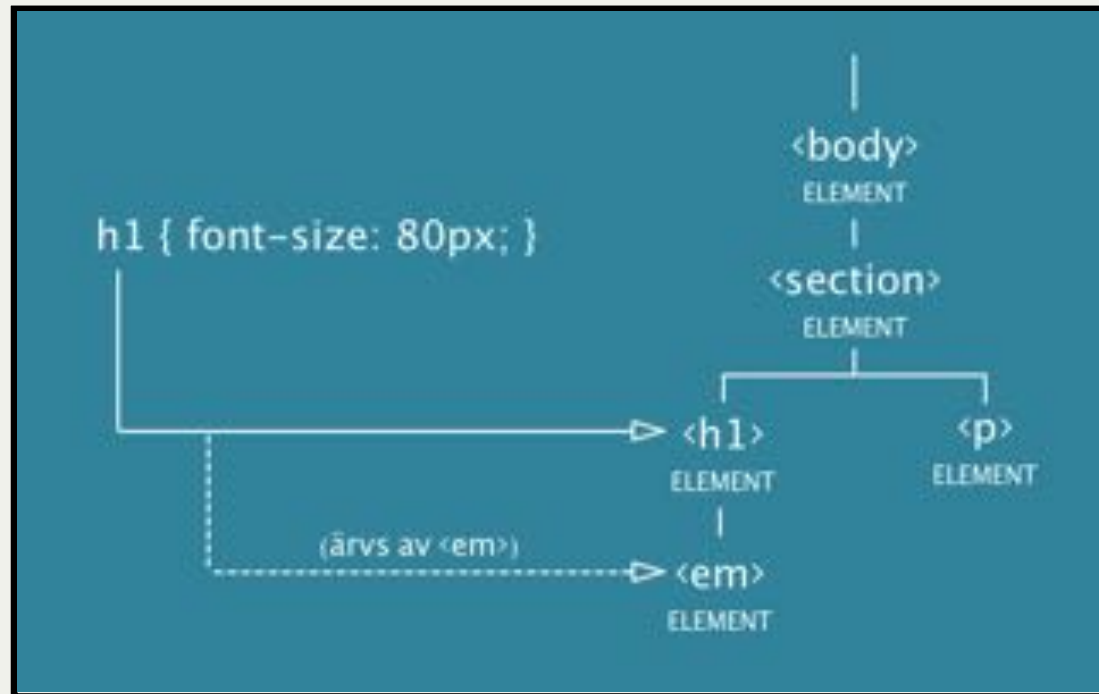
En selektor kan påverka fler än en egenskap samtidigt

Flera selektorer kan peka på samma element

Egenskaper med värde skrivs som *egenskap: värde*

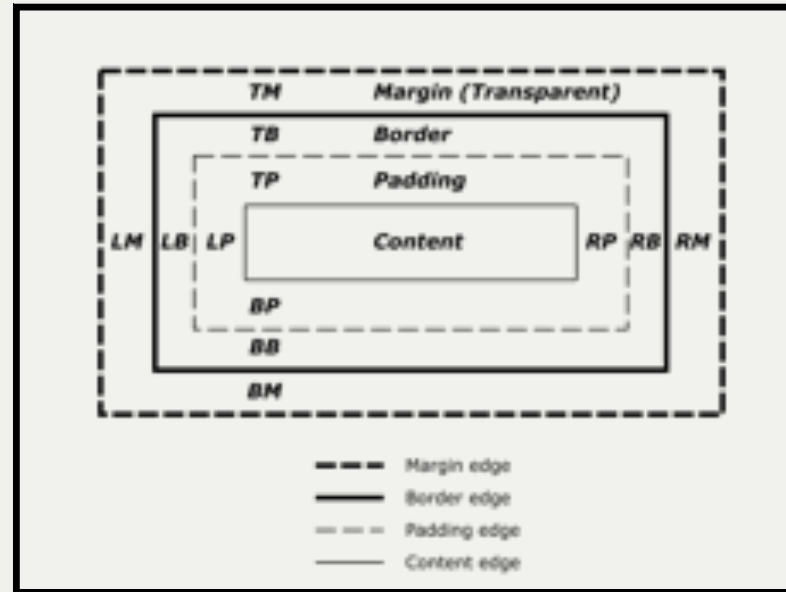
Vissa egenskaper kan ha flera värden, separeras med ett mellanslag

Arv

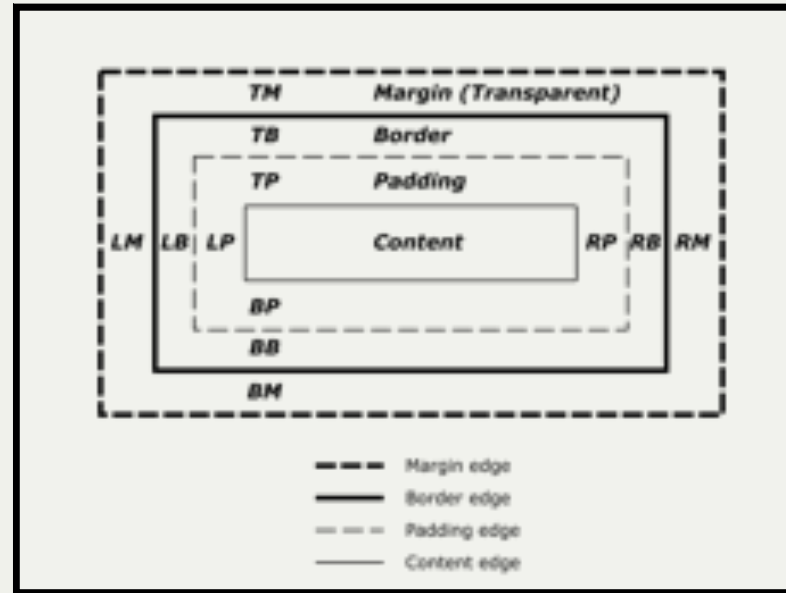
Vissa värden ärvs av barnen i nod-trädet

Box-modellen

Avgör elements storlek

Boxens storlek

Storlek = innehållsarea + padding + border + margin

Padding: Avstånd mellan innehållsarean och elementets ytterkant

Border: Eventuell ram runt elementets

Margin: Avstånd utanför elementet till nästa element

Stilmall

Samling av CSS-regler

Kan sparas i separat fil (*.css*)

Placering av stilregler

CSS-regler kan skrivas på tre ställen

- I elementets style-attribut
- Direkt i dokumentets huvud (style-element)
- Extern fil som länkas in i dokumentets huvud

Placering av stilregler

```
<!-- Värde för style-attributet -->  
<p style="color: red;">Mitt stycke</p>
```

```
<head>  
  <!-- Direkt i dokumentets huvud -->  
  <style>  
    p.fetStil { font-weight: bold; }  
  </style>  
</head>
```

```
<head>  
  <!-- I en extern stilmall -->  
  <link rel="stylesheet" href="path/to/my-stylesheet.css">  
</head>
```

Prioritering av regler

```
/* Två regler för p som påverkar samma egenskap */  
/* Den första gäller för den är mer precis (3) */  
body p { font-size: 14px; }  
p { font-size: 24px; }  
  
/* Två regler för p som påverkar samma egenskap */  
/* Den andra gäller för den kommer sist (4) */  
p { color: red; }  
p { color: green; }
```

1. Var kommer regeln från (utv., anv., webbläsaren)
2. Var finns regeln (elementet, head, extern fil, webbläsaren)
3. Vilken noggrannhet har regeln
4. Vilken ordning kommer reglerna i

CSS i korthet

- Regler för presentation av märkspråk (HTML)
- Selektorer pekar på element
 - Exempelvis element-typ, klass och id
- Egenskap-värde-par påverkar presentationen
- Vissa egenskaper ärvs

Mer om CSS

- Referenser och fortsatt läsning
 - Mozilla
 - W3C
- Bra länkar
 - Getting started with CSS (Mozilla)
 - Selektor (Mozilla)
 - Egenskaper (Mozilla)
 - Validera CSS (W3C)

Distanskurser

ia.webbintro.se (HTML, CSS & JS)

codecademy.com (HTML & CSS)

khanacademy.org (HTML & CSS)